

a chudé, tendenčně preparované, jak jich potřebuje k jasné a názorné demonstraci svých mravních naučení. *Fabuluje* stejně jako každý romantik, jenže *směr a účel* této fabulace je u něho jiný než u romantika. Tento chtěl z prvků reálného světa sestrojít velikolepý ohňostroj, závratný a chaotický vodopád dojmů, barev a citů — lidový moralista naopak sestřihává všecko a oklestí všecko, stromy pralesů přesadí do štěpnice, dá k nim kolíky, naváže je na ně, rozsadí symetricky, ořeže zcela decentně, jak se sluší na pořádnou křesťanskou štěpnicí života. *Fabulace* p. Kosmákova má do sebe to, že je provedena vkusem lidu, že mu vyhovuje: ten tón uhodil p. Kosmák velmi dobře. Je to ta *střízlivá a rozšafná* fabulace, ta fabulace, jež nesmí se oddálit od *vnější* pravděpodobnosti a věrné malby *vnějších* momentů životních, jež je však smí podávat jen v *nejhrubších rysech*, bez detailované popisnosti, která lidu nade všecko je protivná, poněvadž zbytečně opakuje mu, co on, jak si myslí, výborně zná, a tak jej nudí.

Z toho všeho je patrné, že práce p. Kosmákovy přes všechny své přednosti ve vedlejších vztazích a podružných poměrech uměleckých vymykají se přece *pojmové* umění samým základním a ústředním ponětím svým. Nemají opravdu umělecký vztah ke světu, nejsou výronem básnického názoru na svět. Nevadí mi tendence — zajisté ani poesie ani umění i nejvyšší a právě ono jí není prosto — ale *způsob a směr* a *jakost* této tendence. Dílo básnické a umělecké dává nám povznesení věčnosti, hlubokou ideovou a ethickou perspektivu, pohled do základních osnov vši tkané jevové — práce p. Kosmákovy jsou řízeny k cílům daleko nepatrnějším a vlastně často velmi titěrným. Jeho morálka je opravdu až neobyčejně *praktická* a *střízlivá*, nestará se o věčné pravdy a zákony, ale zato skoro výlučně o blaho *časné*. Učí vlastně nejčastěji: buď povážlivý, střízlivý, rozumný, nenadýmej se, nepouštěj se do věci, již nerozumíš, vyhýbej se novotářství, varuj se všeho nevyzkoušeného, přidržuj se staré tradice, zděděných řádů, rozumné majority. Zdá se mi stále, že více než skutečné *moudrosti* učí jen *chytrosti* a *střízlivosti*. Nic nevšímá si věčných záhad — stále jen k zemi a k nejužším jejím mezím je upřena. A překvapuje mne to, čím více o tom přemýšlím, tím více u kněze katolického náboženství, jehož ethika přece nemá docela nic *utilitaristního*, které celé je rozletlé do království, jež není z tohoto světa.

Přistupuje k tomu velmi často ještě *satira* hrubá a neobyčejně drastická, která se posmívá často s nenávisťným akcentem — zase prvek, který, zdá se mi, je dalek náboženskému rázu a rozložení ducha vůbec a křesťanského speciálně.

Opakuju, že náboženské a křesťanské ethiky není v pracích p. Kosmákových mnoho. Jsou to knihy *životosprávy* spíše než ethiky, a to životosprávy utilitaristní, střízlivé, opatrnické a materialisticky skoro obmezené a vypočtené chladným umem a zkumem.

Starý český povídkář lidový *Pravda* je snad užší než pan Kosmák, nemá tak široké palety, ale je, zdá se mi, jemnější, ušlechtlejší, má více noblesy duševní a citové.

Frant. B. Švejda: Rozstříklé barvy

Knihy ryze epigonská, a to bez všeho talentu epigonská. Pan autor slil si svou jinak velice chatrnou, úzkou a přes všecko dělané geniálnictví chudou paletu z barev p. Neumannových a p. Karáskových. Z prvního má svůj despekt ke společnosti — Societě — jak papouškuje po svém vzoru; z druhého některé noty smyslné a rozkladně patologické. Svého nic. Žádný akord vlastní, žádná intonace. Ale i imitace je velice toporná, chudá a kostrbatá. Pan Švejda chytil několik polofrází a poloobrazů a ohání se jimi při každé sebe nevhodnější příležitosti. Tak četl nebo slyšel slovo *grisetka*, četl je snad v Murgerovi, zalíbilo se mu, má takový exotický zvuk, zní tak moderně nakadeřeně a tož holá! — prošpikoval svou knížku samými grisetkami — a neví přitom, co slovo znamená. Milenku svou oslovuje v čísle „Despotko sladká“ takto:

Znaven přívalem polibků,
polibků *budoucí* matky??!
zápasím s tebou, *grisetko* sladká,
vábivý demone mé zjitřené touhy.

Není pochyby, básník neví, co to grisetka je. Neví, že grisetka byla bytost speciálně pařížská, květina pařížského sklenku, dívka, jež žila ve volném manželství celá léta s jedním studentem-milencem nebo umělcem-milencem, pokud byl takový pták svobodný, pokud neudělal svůj doktorát a nezapadl do provincie nebo neudělal kariéru v Paříži a nestal se tu buržoou a pořádným oficiálním manželem. Neruda má přece o tom velmi gracesní feuilletony. Ale dnes není již ani v Paříži griset a nebylo jich nikdy mimo Paříž a dokonce již jich není v Praze. Tato poetická kasta pak nežije dokonce již, jak domnívá se p. Švejda

„v zeleném brlohu,
kde koupíš za trochu kovu
znavené tělo *grisetky* svůdné,
svůdné víc nahostí kouzlem.“

Ne, grisetka mlovala z lásky a neprodávala se za „trochu kovu...“. Takovými směšnostmi jen jen se hemží kniha p. Švejdova. Jsou tu věci, při nichž nevíte, máte-li se smát nebo odvracet hnusem. Největší nesmysly a protimluvy říká básník jedním dechem.

A horké slzy vytryskly z očí ti zoufalých
rosíce tvoje *cudná*, *rozbouřená* *ňadra*,
jichž *nelknul se ještě* *zženštilý* *hřích* —
jen rty mé (*aha!*) *žhavé* *lábaly* *teplé* *jich* *prsy*
a zarudlé jejich pupence atd. atd.

V druhé a třetí řádce mluví se o *cudných* *ňadrech* *neposkvrněných* atd. — a ve čtvrté hned nato — jedním dechem, v jednom kontextu — taková impotentní smyslůst!

Žertovné jsou také somatologické vědomosti p. autora. Tak v básni *Nemoc*

„Zkažená *krev* *podivně* *syčí*
v *rozchvělých* *nervech* — — —“

Jak si představuje p. autor nervy? Což to jsou nějaké roury v továrně?

A při tom při všem ani stopy po talentu opravdu básnickém, jemuž by se daly — kdyby tu byl — odpustit všechny tyto nesmysly a všechny tyto absurdnosti. Nic, než několik *nachytaných* *frází*, *komicky* *nepochopených* a *pěle* *měle* *rozházených* *knihou* a *slátaných* v *čísla*, která nemají s *poesí* nic *společného* *leda* *typografickou* *úpravu*, *rozdělení* na *verše*. Ale pojetím svým: *hudbou*, *rytmem*, *expresí*, *stylem* nejsou to *verše*, ba ani *ne próza* — *nic* — *bláto*.

Knížka páně Švejdova vyšla jako první číslo nové knihovny, knihovny *Odmítnutých*. Jsou-li všechny *verše* *Odmítnutých* takové jako tyto, pak stalo se jim úplně po právu, když jim byly odevšad ukázány *dvěře*. *Mladé* *hnutí* *stálo* *mnoho* *práce*, *mnoho* *sfly*, *mnoho* *talentu*, *mnoho* *útisku*: — *je* *přirozeno* a *správně*, *nedává-li* *se* a *nechce-li* *se* *dát* *kompromitovat* *kdekterým* *školáčkem* a *nedoukem*, který by mu *chtěl* *prokazovat* *velice* *pochybnou* *čest*, že by také *vstoupil* *do* *jeho* *řad*.

H. Uden: *San Remo*

Promluvil jsem nedávno na těchto místech¹ o první sbírce sonetů p. Udenových *Sestupem*. O této druhé musil bych opakovat všechno, co jsem řekl o první. Že jsou *diletanti* *ctížádostiví*, *chápu*, a že *proti* *literárnímu* *slavomamu* *nevyrostlo* *ještě* *koření*, *také*: — *ale* *že* *se* *najde* *na* *takové* *věci* *venkoncem* *chatrné* a *prostřední* *nakladatel*, *když* *celá* *řada* *dobrych* *knih* *musí* *se* *vydat* *nákladem* *soukromým*: — *toho* *nechápu*.

1 - [Viz zde str. 499—500].